

Nhiều lãnh đạo Trung Quốc tin rằng một trật tự quốc tế dựa trên luật pháp, nhân quyền và các yếu tố khác của pháp lý chính là nền tảng cho một chính sách thực dụng đầy tính toán của Mỹ.

Năm 2014, những vớt thớt lớt bớt đợu xuất hiện tởi Biển Ớng. Những vớt thớt đợ chính là các tàu nỏo vét khớng lớt cởa Trung Quốc tởm lớo quanh Trớng Sa, kéo cát tở đáy biển lên và tởo nên những hòn đợo nhân tởo lớo nhóm hớp pháp hóa những tuyên bớ chớ quyớn cởa Trung Quốc trên Biển Ớng. Trung Quốc còn di chuyển mớ giàn khoan khớng lớt đợc bớo vớ bớo các tàu hớ tởng quân sớ và dân sớ vào Vùng đợc quyớn kinh tở cởa Viớt Nam và giành quyớn kiớ soát bãi cởn Scarborough nỏm cách bớ biển Philippines 140 đợm, trong khi cách Trung Quốc tởi 500 đợm. Những hành đợng hung hớng này đợc Bắc Kinh coi là những chiớnh thớng đợ mớ rớng tởm vớo quân sớ và chiớ mớu thớt so vớo các bên tuyên bớ chớ quyớn khác. Trung Quốc đã đợt đợc mớ vài thành quớ khiớn quớc tở phớo lo ngớo những cớng có những thớt Trung Quốc đánh mớ khi sớ đợng phớng pháp này.

Hành đợng cởa Trung Quốc đã khiớn nhiớu quớc gia trong khu vớc tởng cớng phớo hớp vớo Mớ và liên kết vớo nhau. Nhiớu cuớc tở tởp phớo đợi Trung Quốc tởi Viớt Nam và những cuớc biớu tình ở Philippines đã xuất hiện. Philippines đã hoàn tở mớ thớa thuớ cho phép quân đợi Mớ đợn trú tởi mớ vài cởn cớ quân sớ ở nớc này. Mớ thớa thuớ tởng tở có thớt đợt đợc vớo Viớt Nam, nớc tởng là kẻ thù cởa Mớ. Nhà báo nớo tiếng Jeffrey Goldberg cho rớng "vớo Hớo quân Mớ trớ lớo Vớnh Cam Ranh tởng bớ xem là không tởng trong lớch sớ Mớ".

Những sớ vớo trên sớ không thớt xớy ra nỏu không có hành vi hung hớng cởa Trung Quốc. Trung Quốc đã giành đợc mớ vài bãi đá những hớ đã đánh mớ "trái tim và tâm trí cởa những nớc láng giớng" trong khu vớc. Các nhà phân tích đã cớ gớng giớo thích hành đợng cởa Trung Quốc theo hai cách. Mớ sớ tởp trung vào chiớnh thuớ "cớ lát salami", tởc là Trung Quốc lớp đi lớp lớo vớo tởn hai bớo rớo lúi mớ bớo, đợn đợn thay đợi nguyên trớng tởi Biển Ớng theo hớng có lớo trong khi vớo không vớo quá ngớng mà Mớ đợt ra. Mớ sớ khác nhón mớnh chiớ lớo dài hớo mà Trung Quốc tởp trung thay đợi nguyên trớng đợ trớ thành quớ gia khu vớc vớo trớo, chiớ mớu thớt, theo đợ Trung Quốc sớo sàng trớ giá ngớo hớo đợ đợo lớo những kẻ hoớch dài hớo.

Tuy nhiên, hai cách giớo thích đợ chớa hoàn chớnh. Còn có mớ cách lý giớo thớt ba: sớ phát triớo cởa mớ hớ tở tởng đợc biớo nguy hiớo trong giớo lãnh đợo Trung Quốc. Giớo quyớ trớo tởp hớ tở tởng này chính là cớ hớo tởt nhớt cho Tởng thớng mớo tởp theo cởa Mớ trong vớo tác đợng mớ cách tích cớc tởo quan hớ Mớ-Trung. Đợo thớt Chớ tởch Tởp Cởn Bình, giớo lãnh đợo Trung Quốc có vớo đã hình thành mớo kết luớo rớng trong các vớo đợ quớc tở, sớo mớnh là then chốt và là cớ sớ pháp lý duy nhớt. Theo quan đợm này, đợ chớng minh Trung Quốc là mớo nớo mớnh, đợc

biết nói lên từ "thực lực bệ bệ mọt" thì Trung Quốc cần phải có giọng trở thành bá chủ để thiết lập ảnh hưởng đối với các nước khác.

Lời cam kết của ông Tổng Cấn Bình về "mối quan hệ nước lớn kiểu mới" giữa Mỹ và Trung Quốc về các bên bắt nguồn từ chính hệ thống xem sức mạnh là yếu tố duy nhất. Nhưng mối quan hệ dựa trên cơ sở này ngày càng rạn vỡ vì Trung Quốc hiện giờ đang mạnh nên Mỹ cần chi tiêu theo những hoạt động của Trung Quốc tại "sân sau" của họ mà không màng tới pháp lý hay mong muốn của các bên khác, để lại Trung Quốc càng sẵn lòng làm những việc phạm vi ảnh hưởng của Mỹ. Chính quyền Tổng thống Mỹ Barack Obama đã hành động đúng khi không chấp nhận một thỏa thuận như thế. Tất nhiên, Trung Quốc vẫn quan tâm ở một mức độ nào đó về việc được coi là một cường quốc có trách nhiệm nhưng chủ yếu là theo sự khôn ngoan chính sách. Lãnh đạo Trung Quốc tìm cách tránh một mặt trên các diễn đàn quốc tế những họ chủ yếu coi sự ủng hộ của quốc tế hay vẫn để pháp lý như là bài thực hành về quan hệ công chúng. Ông đặc Hạm đại Thái Bình Dương Mỹ Scott Swift đã nói rằng châu Á đang trải qua "một thời kỳ mà sức mạnh quyết định tất cả sau hơn 70 năm qua".

Do đó, Tổng thống tiếp theo của Mỹ cần phải định hướng chính sách ngoại giao, quân sự và kinh tế hướng tới việc làm cho giới lãnh đạo Trung Quốc nhìn nhận khía cạnh điểm sức mạnh là tất cả. Yếu tố cốt lõi trong chính sách này là ngăn chặn những quan điểm thiêu chính xác về Mỹ và Trung Quốc. Nhiệm vụ lãnh đạo Trung Quốc tin rằng một trật tự quốc tế dựa trên luật pháp, nhân quyền và các yếu tố khác của pháp lý chủ yếu là để đo lường trạng thái cho một chính sách thực động đầy tính toán của Mỹ. Nếu để thời chính sách về sức mạnh và pháp lý không thay đổi cách suy nghĩ, hành xử của Trung Quốc thì chính quyền mới phải sẵn sàng để đầu tư vào sự hưng thịnh của Trung Quốc, sẵn lòng công nhận mà Trung Quốc đã bỏ qua, đó là tính pháp lý. Trung Quốc càng lớn tới bằng những biện pháp sẵn lòng sức mạnh thì Mỹ càng cần sẵn sàng khi Trung Quốc phải trả giá, đặc biệt trên lĩnh vực pháp lý. Chính sách của Mỹ cần phải hướng tới Trung Quốc có lợi suy nghĩ từng bước trong các vấn đề quốc tế. Lịch sử cho thấy vài thập kỷ đầu sau khi một cường quốc mới trở dậy là giai đoạn nguy hiểm nhất đối với nhân loại. Tuy vậy, giới lãnh đạo hai nước Mỹ và Trung Quốc cần chứng minh rằng họ có thể tránh khỏi những cái bẫy lịch sử như vậy.

Tác giả Andreas Xenachis là thành viên nhóm nghiên cứu về chính sách của Mỹ đối với châu Á thuộc Viện nghiên cứu Hội đồng Quan hệ Quốc tế (CFR), Mỹ. Bài viết đăng trên " [The Diplomat](#) ".

Anh Th (gt)